

अनार खेती पात्रो (Pomegranate Calendar)

अनार खेतीका मुख्य कृषि कार्य (प्रमुख कर्महरु)		वैशाख	जेष्ठ	आषाढ	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुन	चैत्र																																																																																					
हप्ता		१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४																																																																																					
मौसम																																																																																																		
अनार फल खेतीका लागि																																																																																																		
तयारीको अवस्था	विरुवा छनौट	उन्नत जातको गुणस्तरीय र उपयुक्त साइजको कलमी विरुवा छनौट गर्ने।																																																																																																
	माटोको उपचार	ट्राईकोडर्माको माटोमा वृद्धि हुनाको लागि गोठको मल २ के.जी. प्रति बोटका दरले हाल्दा राम्रो हुन्छ।																																																																																																
	जातको छनौट	मृदुला, सिन्दुरी, रुबी, पेपर सेल, धोल्खा, मस्काट रेड, बेदना, गणेश, कान्धारी, आदि।																																																																																																
विरुवा रोप्ने र स्याहार सुसारको अवस्था	रेखाङ्कन र विरुवा रोप्ने	वर्गाकार □ वा षटकोणाकार ⬡, गह्रा कान्ला तरिका। ३-६ मि. को दुरीमा लगाउने। रोप्नुभन्दा २-३ महिना अगाडी १ मी. लम्बाई × १ मी. चौडाई × १ मी. गहिरोको खाल्टो बनाउनुपर्छ। खाल्टोमा कुहिएको कम्पोस्ट वा गोबर मल हाल्नुपर्छ।																																																																																																
	विरुवा रोप्ने समय	सिंचाई भएको ठाउँमा पुष-माघ महिनामा र अर्थात् ठाउँमा वर्षा याममा लगाउनु पर्दछ। यदि हिउँदमा पात झरेको विरुवा छ भने विरुवामा मुना फुक्नु अगावै रोपी सक्नुपर्दछ।																																																																																																
	सिंचाई	अनार खेती गर्न सिंचाईको व्यवस्था राम्रो हुनुपर्छ। विरुवाको फेदमा कुलेसो बनाएर वा ड्रिप सिंचाई दिनु राम्रो हुन्छ।																																																																																																
	भारपात नियन्त्रण	हातले भारपात निकालेर गोडमेल गर्ने (भारपात उमेको खण्डमा जुनै बेला पनि गर्न सकिन्छ)।																																																																																																
	तालिम तथा काँटछाँट	विरुवा रोपेको १ वर्षपछि वा बोटको उचाइ १ मिटर भएपछि हिउँदको समयमा ७५ से.मि. माथिको टुप्पा काटेर हटाइदिने र जमिनको सतहभन्दा ६०-७० से.मि. माथिको उचाइमा भएका ४-५ वटा हाँगालाई चारैतर्फ फैलिने गरी मिलाएर राखी अन्य भागहरु सबै काटेर हटाइदिने।																																																																																																
पानीको अवस्था	मलखादको मात्रा	फल दिने बोटको लागि : एक डोको कम्पोस्ट मल सहित नाइट्रोजन ५०० ग्राम, फसफोरस २५० ग्राम र पोटास २५० ग्राम प्रति बोटका दरले हिउँदको समयमा हाल्ने।																																																																																																
	किटनासक विषादीको प्रयोग	किराहरु देखिए मात्र प्रयोग गर्ने।																																																																																																
फूल फूलने समय	फूल फूलने समय	माघ-फाल्गुन महिनातिर अनारमा फूल फूल्छ। तीन वर्षभन्दा अघि फूल फूलेमा वा फल लागेमा त्यसलाई हटाउनुपर्छ, त्यसपछि मात्र स्वस्थ फल उत्पादन हुन्छ।																																																																																																
	फल पाक्ने समय	रोपेको ३ वर्षपछि राम्रो उत्पादन दिन सुरु गर्छ। असार साउनदेखि भदौ असोजसम्म टिप्न सकिन्छ।																																																																																																
पानीको अवस्था	भण्डारण	जब फल हरियोबाट पहेँलो वा रातो रङ्गमा परिवर्तन हुन्छ। शीतगृहमा ५-७° सेन्टिग्रेड तापक्रम र ९०-९५% सापेक्षित आद्रतामा केहि महिनासम्म भण्डारण गर्न सकिन्छ।																																																																																																
	अनार खेतीमा लाग्ने किराहरुको जानकारी	<p>अनारको पुतली नियन्त्रण विधि</p> <p>१. फललाई सानो अवस्थामा नै प्लाष्टिक अथवा तेलमा डुवाएको खवर पत्रिका/कागजले राम्रोसँग थैला बनाएर ढाक्नु पर्दछ।</p> <p>२. एग्रीगार्ड २ मी.ली./लिटर पानीमा वा कार्बाराइल ०.२% भोल प्रत्येक १५ दिनको फरकमा छर्ने।</p> <p>अनारको बोका खाने लार्भा नियन्त्रण विधि</p> <p>१. बगैँचा सधैं सफा सुगन्ध राख्ने।</p> <p>२. बाक्लो भएको बोटहरूलाई हटाउने।</p> <p>३. थोरै कपास तारमा बेरेर मट्टितेल अथवा पेट्रोलमा चोपेर प्याल भित्र घुसाउने र माटोले हावा नपस्ने गरी ढाल्ने।</p> <p>डाँठ प्याल पार्ने कीरा नियन्त्रण विधि</p> <p>१. बगैँचा सफा सुगन्ध राखी राम्रोसँग व्यवस्थापन गर्ने।</p> <p>२. एग्रीगार्ड २ मी.ली./लिटर पानीमा वा १५ दिनको फरकमा छर्ने।</p> <p>रस चुस्ने कीराहरू नियन्त्रण विधि</p> <p>१. बगैँचा सधैं सफा र सुगन्ध राख्ने।</p> <p>२. कीराहरू लागेको देख्ना साथ टिपेर फर्काउने।</p> <p>३. नियन्त्रण नभएमा १०-१५ दिनको फरकमा छर्ने।</p> <p>पातखाने लाभ नियन्त्रण विधि</p> <p>१. रोगर १.५ मी.ली. प्रति लिटर पानीमा मिसाएर १०-१५ दिनको फरकमा छर्ने।</p>																																																																																																
<p>रोगको व्यवस्थापन</p> <p>फल्छ छुट्टिने ४ यो रोग लागेमा रोगी फल र सुकेका हाँगा हटाइ क्याप्टान २.५ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई १०-१५ दिनको फरकमा २-३ पटक छर्ने।</p>																																																																																																		
<p>अनार खेतीको लागत खर्च आम्दानी विवरण (प्रति हेक्टर)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>सि.नं.</th> <th>विवरण (स्थापना खर्च)</th> <th>खर्च</th> <th>वस्तुहरु</th> <th>आम्दानी (रु.)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१.</td> <td>विरुवा (कटिङ्ग) ४०० X रु.१६/-</td> <td>रु.६४००/-</td> <td>चौथो वर्षबाट फल उत्पादन सुरु</td> <td></td> </tr> <tr> <td>२.</td> <td>खाल्टो खन्ने</td> <td>रु.१३,०००/-</td> <td>चौथो वर्ष</td> <td>रु.१,८७,२००/-</td> </tr> <tr> <td>३.</td> <td>सिंचाई (इनार पम्पसेट खरिद समेत, ड्रिप सिंचाई व्यवस्थापन)</td> <td>रु.१,९०,०००/-</td> <td>पाँचौँ वर्ष</td> <td>रु.१,९५,०००/-</td> </tr> <tr> <td>४.</td> <td>किटनासक (स्प्रेयर)</td> <td>रु.७,०००/-</td> <td>छैठौँ वर्ष</td> <td>रु.२०,७०,०००/-</td> </tr> <tr> <td>५.</td> <td>मलखाद</td> <td>रु.५,९००/-</td> <td>सातौँ वर्ष</td> <td>रु.२,३९,०००/-</td> </tr> <tr> <td>६.</td> <td>अन्य खर्च</td> <td>रु.३,२००/-</td> <td>आठौँ वर्ष</td> <td>रु.२,३६,६००/-</td> </tr> <tr> <td></td> <td>जम्मा</td> <td>रु.२,२५,५००/-</td> <td>नवौँ वर्ष</td> <td>रु.२,४६,०००/-</td> </tr> <tr> <td></td> <td>वार्षिक सम्भार खर्च</td> <td></td> <td>दशौँ वर्ष</td> <td>रु.२,५५,०००/-</td> </tr> <tr> <td>७.</td> <td>प्रथम वर्ष (फल लाग्ने समयसम्म)</td> <td>रु.७२,०००/-</td> <td>जम्मा</td> <td>रु.१५,६०,०००/-</td> </tr> <tr> <td>८.</td> <td>दोस्रो वर्ष</td> <td>रु.८४,५००/-</td> <td>वार्षिक १५ वर्ष सरदर ४.५० मे.ट. उत्पादनको हिसाबले ४.५ X १५ X रु. ७०</td> <td>रु.४७,२५,०००/-</td> </tr> <tr> <td>९.</td> <td>तेस्रो वर्ष</td> <td>रु. ९९,७००/-</td> <td>जम्मा आम्दानी (२५ वर्ष)</td> <td>रु. ६२,६५,०००/-</td> </tr> <tr> <td>१०.</td> <td>जम्मा सबै फल दिने बेलासम्म</td> <td>रु. ४,७३,७००/-</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>वार्षिक सम्भार खर्च (रु.९०,०००/- X २० वर्ष)</td> <td>रु. १८,००,०००/-</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>जम्मा खर्च (२५ वर्षसम्म)</td> <td>रु. २२,७३,७००/-</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>वार्षिक सरदर आम्दानी</td> <td>रु. ४०,९९,३०० ÷ २५ = रु. १,६३,९५२/-</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>खुद नाफा (२५ वर्षको)</td> <td>रु. ६२,६५,०००/- - रु. २२,७३,७००/- = रु. ४०,९१,३००/-</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>आन्तरिक प्रतिफल दर (IRR) = ५९.०२%</p>														सि.नं.	विवरण (स्थापना खर्च)	खर्च	वस्तुहरु	आम्दानी (रु.)	१.	विरुवा (कटिङ्ग) ४०० X रु.१६/-	रु.६४००/-	चौथो वर्षबाट फल उत्पादन सुरु		२.	खाल्टो खन्ने	रु.१३,०००/-	चौथो वर्ष	रु.१,८७,२००/-	३.	सिंचाई (इनार पम्पसेट खरिद समेत, ड्रिप सिंचाई व्यवस्थापन)	रु.१,९०,०००/-	पाँचौँ वर्ष	रु.१,९५,०००/-	४.	किटनासक (स्प्रेयर)	रु.७,०००/-	छैठौँ वर्ष	रु.२०,७०,०००/-	५.	मलखाद	रु.५,९००/-	सातौँ वर्ष	रु.२,३९,०००/-	६.	अन्य खर्च	रु.३,२००/-	आठौँ वर्ष	रु.२,३६,६००/-		जम्मा	रु.२,२५,५००/-	नवौँ वर्ष	रु.२,४६,०००/-		वार्षिक सम्भार खर्च		दशौँ वर्ष	रु.२,५५,०००/-	७.	प्रथम वर्ष (फल लाग्ने समयसम्म)	रु.७२,०००/-	जम्मा	रु.१५,६०,०००/-	८.	दोस्रो वर्ष	रु.८४,५००/-	वार्षिक १५ वर्ष सरदर ४.५० मे.ट. उत्पादनको हिसाबले ४.५ X १५ X रु. ७०	रु.४७,२५,०००/-	९.	तेस्रो वर्ष	रु. ९९,७००/-	जम्मा आम्दानी (२५ वर्ष)	रु. ६२,६५,०००/-	१०.	जम्मा सबै फल दिने बेलासम्म	रु. ४,७३,७००/-				वार्षिक सम्भार खर्च (रु.९०,०००/- X २० वर्ष)	रु. १८,००,०००/-				जम्मा खर्च (२५ वर्षसम्म)	रु. २२,७३,७००/-				वार्षिक सरदर आम्दानी	रु. ४०,९९,३०० ÷ २५ = रु. १,६३,९५२/-				खुद नाफा (२५ वर्षको)	रु. ६२,६५,०००/- - रु. २२,७३,७००/- = रु. ४०,९१,३००/-		
सि.नं.	विवरण (स्थापना खर्च)	खर्च	वस्तुहरु	आम्दानी (रु.)																																																																																														
१.	विरुवा (कटिङ्ग) ४०० X रु.१६/-	रु.६४००/-	चौथो वर्षबाट फल उत्पादन सुरु																																																																																															
२.	खाल्टो खन्ने	रु.१३,०००/-	चौथो वर्ष	रु.१,८७,२००/-																																																																																														
३.	सिंचाई (इनार पम्पसेट खरिद समेत, ड्रिप सिंचाई व्यवस्थापन)	रु.१,९०,०००/-	पाँचौँ वर्ष	रु.१,९५,०००/-																																																																																														
४.	किटनासक (स्प्रेयर)	रु.७,०००/-	छैठौँ वर्ष	रु.२०,७०,०००/-																																																																																														
५.	मलखाद	रु.५,९००/-	सातौँ वर्ष	रु.२,३९,०००/-																																																																																														
६.	अन्य खर्च	रु.३,२००/-	आठौँ वर्ष	रु.२,३६,६००/-																																																																																														
	जम्मा	रु.२,२५,५००/-	नवौँ वर्ष	रु.२,४६,०००/-																																																																																														
	वार्षिक सम्भार खर्च		दशौँ वर्ष	रु.२,५५,०००/-																																																																																														
७.	प्रथम वर्ष (फल लाग्ने समयसम्म)	रु.७२,०००/-	जम्मा	रु.१५,६०,०००/-																																																																																														
८.	दोस्रो वर्ष	रु.८४,५००/-	वार्षिक १५ वर्ष सरदर ४.५० मे.ट. उत्पादनको हिसाबले ४.५ X १५ X रु. ७०	रु.४७,२५,०००/-																																																																																														
९.	तेस्रो वर्ष	रु. ९९,७००/-	जम्मा आम्दानी (२५ वर्ष)	रु. ६२,६५,०००/-																																																																																														
१०.	जम्मा सबै फल दिने बेलासम्म	रु. ४,७३,७००/-																																																																																																
	वार्षिक सम्भार खर्च (रु.९०,०००/- X २० वर्ष)	रु. १८,००,०००/-																																																																																																
	जम्मा खर्च (२५ वर्षसम्म)	रु. २२,७३,७००/-																																																																																																
	वार्षिक सरदर आम्दानी	रु. ४०,९९,३०० ÷ २५ = रु. १,६३,९५२/-																																																																																																
	खुद नाफा (२५ वर्षको)	रु. ६२,६५,०००/- - रु. २२,७३,७००/- = रु. ४०,९१,३००/-																																																																																																

खेती गर्ने तरीका
चिम्टाइलो दोमट माटो राम्रो हुन्छ। लेयरिङ्ग गरेको विरुवा लगाउँदा उत्तम हुन्छ। रोप्दा १ मी. X १ मी. X १ मी. को खाल्टो खनी त्यसमा एक डोको कम्पोस्ट मल, आधा किलो सुपर फोस्फेट, ३०० ग्राम पोटास हाली रोप्नु पर्दछ।

दुरी
४ X ४ मिटरको दुरीमा रोप्दा करिब २० विरुवा प्रति कठामा लगाउन सकिन्छ।

सिंचाई
अनार खेती गर्न सिंचाईको व्यवस्था राम्रो हुनुपर्छ। गर्मीमा १० दिन, वर्षामा १५ दिन र हिउँदमा २० दिनको फरकमा विरुवाको फेदमा कुलेसो बनाएर वा थोपा सिंचाई दिनु राम्रो हुन्छ।

माटोको उपचार
ट्राईकोडर्माको माटोमा वृद्धि हुनाको लागि गोठको मल २ के.जी. प्रति बोटका दरले हाल्दा राम्रो हुन्छ। ०.१ % कार्बोण्डाजिम भोल १० लिटर पानीका दरले दुईटा हारमा बोट राम्ररी भिजे गरी हाल्दा विल्ट (WILT) अथवा पात ओइलाउने रोग नियन्त्रण गर्न सकिन्छ।

फल लाग्ने बोटको स्याहार
अनार रोपेपछि यसको नियमित काँटछाँट गर्न आवश्यक हुन्छ। काँटछाँट गरेपछि १% को बोर्डो मिक्सर छर्दा विभिन्न जिवाणुलाई कम गर्न सकिन्छ र रोग कम लाग्छ। काँटछाँटपछि इथारील १००० पि.पि.एम.को भोल छर्ने।

काँटछाँटपछि मलखादको प्रयोग गर्नु राम्रो हुन्छ। १ के.जी. निमको केक प्रति बोट हाल्दा राम्रो हुन्छ।

उत्पादन
तीन वर्षभन्दा अघि फूल फूलेमा वा फल लागेमा त्यसलाई हटाउनुपर्छ, अनि मात्र स्वस्थ फल उत्पादन हुन्छ। अनार रोपेको ३ वर्षपछि उत्पादन दिन सुरु गर्छ। अनारको बोटबाट २५ वर्षसम्म उत्पादन लिन सकिन्छ। १० वर्षको बोटबाट १००-१५० दाना फल प्रतिवर्ष उत्पादन हुन्छ। यसरी ८-१० मे.टन प्रति हेक्टर उत्पादन लिन सकिन्छ।

